

Skånska företag på en stor marknad

Hur ett frihandelsavtal med
USA gynnar skånska företag

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Syftet	3
3. Vad är TTIP?	4
4. Från byteshandel till WTO	5
5. Varför TTIP?	6
6. Vad innebär TTIP i praktiken?	8
6.1 Handelsmönster	8
6.2 Debatten om ISDS	8
6.3 Debatten om sänkta miljökrav och skyddsregler	9
7. Några röster från skånska företag	11
7.1 Linde Metallteknik Helsingborg	11
7.2 Proppfull fabrik i Höör	11
7.3 Världsledande Tetra Pak	12
7.4 T-kartor i Kristianstad	13
8. Sammanfattning	14
9. Vanliga frågor om frihandelsavtal	15
Referenser	18

1. Sammanfattning

Handelsavtal är viktiga för Sverige. När exporten sviktar så sviktar Sverige. Sedan finanskrisen har exportvolymen i princip inte ökat alls och exportandelen har sjunkit. Samtidigt har arbetslösheten stigit och industriproduktionen fallit.

Skånska företag har bland den lägsta framtidstron i hela landet. Skånska exportföretag märker av en minskad efterfrågan och är mer beroende av hemmamarknaden. Jämfört med andra regioner i landet har Skåne en alarmerande låg exportandel och för regionens utveckling är det viktigt att skånska företag ökar sin export. Frihandelsavtal ökar möjligheterna.

Syftet med den här rapporten är att öka förståelsen för vad handelsavtalet TTIP kommer att innebära i praktiken genom intervjuer med företagare som dagligen blir påverkade av de handelshinder som finns idag.

Förespråkare för avtalet menar att det kommer leda till betydliga ekonomiska vinster och skapa jobb medan kritikerna hävdar att avtalet är ett hot mot demokratin samt ett hot mot miljö och folkhälsa. Kritiken som uppkommit i samband med TTIP verkar dock ofta sakna grunder och den får inte lämnas oemotsagd. Genom att lyfta fram konkreta exempel från olika företagares vardag kan denna rapport förhoppningsvis bidra till en mer rättvis bild av vad avtalet faktiskt kommer att innebära.

5 intervjuer har genomförts med personer verksamma inom organisationer eller företag som arbetar med och påverkas av de handelshinder som finns idag och som därför kan ge en unik inblick i det vardagliga arbetet med handelshinder. Intervju-svaren visar att alla är överens – allt som underlättar handel och kan leda till ökad export är positivt för Sverige. Jobb uppstår när det finns möjlighet att utöka verksamheten till en följd av ökad export. De enskilda företagen nämner alla att det är svårare att göra affärer med USA jämfört med EU. Anledningarna som sätter käppar i hjulet är allt från höga tullar till arbetskraftens rörlighet.

2. Syftet

Avsikten med den här rapporten är att bidra till diskussionen om de pågående förhandlingarna om frihandelsavtalet mellan EU och USA – TTIP. Handelsavtalet är viktigt för svenska företag och för Sverige¹ och därför måste de positiva effekterna av avtalet lyftas fram.

Fyra gånger per år släpper Svenskt Näringsliv Företagarpanelen, en undersökning som ger förståelse och kunskap om företagares vardag. Företagarpanelen som släpptes april 2016 visar att skånska företag har bland den lägsta framtidstron i hela landet. Skånska exportföretag märker av en minskad efterfrågan och är mer beroende av hemmamarknaden². Jämfört med andra regioner i landet har Skåne en alarmerande låg exportandel och för regionens utveckling är det viktigt att skånska företag ökar sin export³.

EU har förhandlat om en rad olika handelsavtal – vissa har redan trätt i kraft, vissa förhandlas fortfarande och andra är planerade. Varför just detta handelsavtal blivit så uppmärksammat och kritiserat är oklart. Det är bra att avtal granskas och kritiseras – allt för att de ska bli bättre och kunna föra handeln framåt. Kritiken ska tas på allvar och bemötas men kritiken som kommit upp i samband med TTIP saknar ofta grund.

Syftet med den här rapporten är således att öka förståelsen för vad olikheterna mellan EU och USA faktiskt betyder i praktiken och varför ett handelsavtal behövs. Med konkreta exempel kan de positiva effekterna av avtalet lyftas fram. Genom intervjuer med skånska företagare – de som dagligen blir påverkade av och jobbar med de handelshinder som finns idag – bidrar denna rapport förhoppningsvis till en mer rättvis bild av vad avtalet faktiskt kommer att innebära i praktiken.

Handelsavtalet är under förhandling och därför går det inte att säga exakt vad det färdiga avtalet kommer att innehålla och effekterna av avtalet som presenteras i den här rapporten kan därför inte ses som en absolut sanning.

¹ "Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA – TTIP", kommerskollegium.se

² "Risk för nattfrost trots vårsol", svensknäringsliv.se

³ "Stärk konkurrenskraften och öka exporten", skane.com

3. Vad är TTIP?

Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) är det frihandelsavtal som EU och USA förhandlar om just nu. Det är ett handels- och investeringsavtal som syftar till att fördjupa det ekonomiska samarbetet genom ett brett, djupt och ambitiöst frihandelsavtal. Målsättningen med avtalet är att öka handeln och investeringarna mellan parterna och därmed bidra till ökad tillväxt och sysselsättning.

Tullar och avgifter ska avskaffas men framför allt ligger fokus på de indirekta handelshindren som finns idag så som olika standarder vad gäller testning av motorfordon och läkemedel. För att kostnader för importerande och exporterande företag, samt för konsumenterna, ska minska diskuteras ökad samordning kring regleringar och standarder. Förhandlingarna omfattar områden som investeringar, offentlig upphandling, immateriella rättigheter, hållbar utveckling, konkurrens, energi- och råvarufrågor och tjänster.

Fri handel mellan medlemsländerna är en av EU:s grundprinciper och EU jobbar också för att avreglera världshandeln. När det gäller handelsfrågor är det Europeiska kommissionen som förhandlar. Med förhandlingsmandat från EU:s 28 medlemsstater inledde EU-kommissionen formella förhandlingar med USA i juli 2013. Med i förhandlingen finns specialister från olika avdelningar inom kommissionen exempelvis jordbruk, folkhälsa och små- och medelstora företag. Kommissionen genomför också samråd med företrädare från det civila samhället. När avtalet är färdigförhandlat ska det godkännas av Europaparlamentet, Europeiska Unionens råd respektive amerikanska kongressen.^{4,5}

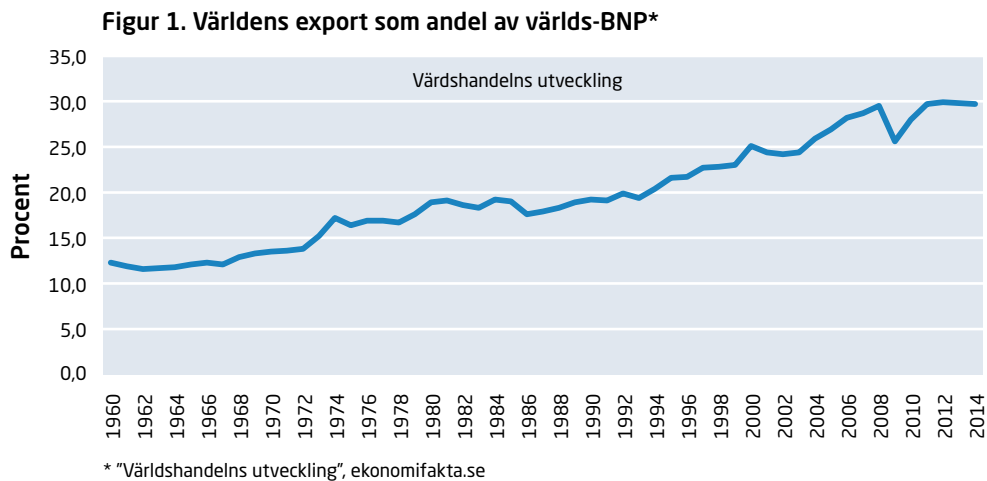
⁴ "Vad är TTIP", regeringen.se

⁵ "Om TTIP – Bakgrund, fördelar, problem

4. Från byteshandel till WTO

Handel är ingenting nytt. I alla tider har människor handlat med varandra – från början genom enkel byteshandel med de som fanns i ens närhet till idag när handeln är global och baserad på elektroniska betalningssystem. Handel är inte ett nollsummespel, alltså ett läge där den ene vinner och den andra förlorar utan båda parter vinner. För de allra flesta länder har den internationella handeln bidragit till en gynnsam ekonomisk utveckling. I princip all forskning visar på att de positiva effekterna av handel överväger de negativa.

Den internationella handeln har under de senaste decennierna ökat kraftigt. Sedan 1960 har exporten av varor och tjänster mer än fördubblats mätt som andel av den totala produktionen – Världen har blivit en global marknadsplats.

Några av de viktigaste drivkrafterna till handelsökningen som skett sedan andra världskriget är teknologiska framsteg, ökad köpkraft samt breda politiska förändringar. Exempelvis har utvecklingen av jetmotorn för lufttransport och användandet av containrar i internationell sjötransport bidragit till att minska kostnaderna för internationell handel. Uppfinningar så som internet och mobiltelefoner har bidragit till att vad vi handlar och sättet vi handlar på ser annorlunda ut. Idag finns det fler produkter, fler säljare och fler köpare.⁶

Världsekonomin var delad i öst- och västblock efter andra världskriget men trots denna uppdelning ökade det internationella samarbetet i världen och organisationer som Världsbanken och International Monetary Fund (IMF) bildades under denna tid. General Agreements on Tariffs and Trade, GATT, skapades för att sänka eller eliminera handelshinder och på så sätt skapa en mer öppen världshandel. 1995 skapades WTO, den mellanstatliga organisation som har ansvaret för reglerna kring den internationella handeln idag. Genom GATT och WTO har världshandeln fått sänkta tullar och en metod för att förhandla om andra hinder för frihandel. Förhandlingarna inom WTO går dock trögt vilket leder till att länder själva sluter bilaterala eller regionala handelsavtal med syfte att liberalisera handeln. Sedan 2001 har över 200 bilaterala och multilaterala avtal slutits.⁷

⁶ "Globala Handelsmönster", kommerskollegium.se

⁷ "WTO, Doharundan och framtiden för det multilaterala handelssystemet", kommerskollegium.se

5. Varför TTIP?

Varje dag handlas varor och tjänster över Atlanten för mer än 18 miljarder kronor. EU och USA är världens två största ekonomier och tillsammans står de för hälften av världens BNP och ungefär en tredjedel av världens varu- och tjänstehandel. Syftet med TTIP är att ytterligare öka handeln och investeringarna mellan parterna och bidra till ökad sysselsättning och tillväxt. Ett handelsavtal som ökar detta utbyte med bara någon procentenhet skulle få enorma effekter i och med att handelsströmmarna är så omfattande.⁸

Sverige är ett exportberoende land – idag mer än någonsin. Vårt välstånd beror till mångt och mycket på vår export. Finanskrisen 2008 gjorde vårt exportberoende ännu tydligare. Svag exportefterfrågan är en extremt viktig förklaring till varför lågkonjunkturen blev utdragen.⁹ USA är en av Sveriges viktigaste handelspartner sett till exporten av varor och USA är även det land i världen som har de största svenska direktinvesteringarna.¹⁰

Tullar och avgifter ska minskas men TTIP-förhandlingarna kommer också främst att handla om indirekta handelshinder. I många fall är det just indirekta handelshinder så som skillnader i procedurer för att godkänna varor som hindrar handeln.¹¹ En fördel med TTIP är att tekniska handelshinder där EU och USA har lika höga skyddsnivåer kan röjas undan.¹² Genom att ta bort hinder finns goda möjligheter till ökat ekonomiskt utbyte och därmed samhällsekonomiska fördelar. EU-kommissionen uppskattar att ett omfattande avtal kan leda till betydliga ekonomiska fördelar. Vinsterna för EU väntas motsvara 119 miljarder euro och USA 95 miljarder euro.¹³

Syftet med TTIP är inte att sänka normer eller skyddsnivåer utan att harmonisera standarder och regler. Idén är att det ska bli lättare och rättvisare att investera, importera och exportera. Utgångspunkten är att både EU och USA ska kunna fortsätta att anta regleringar för att skydda hälsa, säkerhet och miljö men utan att skapa nya onödiga handelshinder.¹⁴

Exempelvis kommer avtalet att behandla tjänstehandel där USA i nuläget har en relativt öppen marknad för tjänster. Undantag finns dock och det förekommer bland annat begränsningar mot utländskt ägande i vissa sektorer. Något som är av stort intresse för EU som också ingår i förhandlingarna är offentlig upphandling. USA tillämpar olika bestämmelser som innebär att varor måste ha en viss andel amerikanskt innehåll för att komma ifråga när det gäller offentliga myndigheters inköp. Det utgör idag stora hinder för europeiska företag.¹⁵

⁸ ”USA – det transatlantiska handels- och investeringspartnerskapsavtalet (TTIP)”, kommerskollegium.se

⁹ ”Överdriver vi exportens betydelse?”, ekonomifakta.se

¹⁰ ”Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA – TTIP”, kommerskollegium.se

¹¹ ”TTIP”, ekonomifakta.se

¹² ”TTIP bidrar till Sveriges och EU:s välstånd”, regeringen.se

¹³ ”USA – det transatlantiska handels- och investeringspartnerskapsavtalet (TTIP)”, kommerskollegium.se

¹⁴ ”About TTIP”, europa.eu

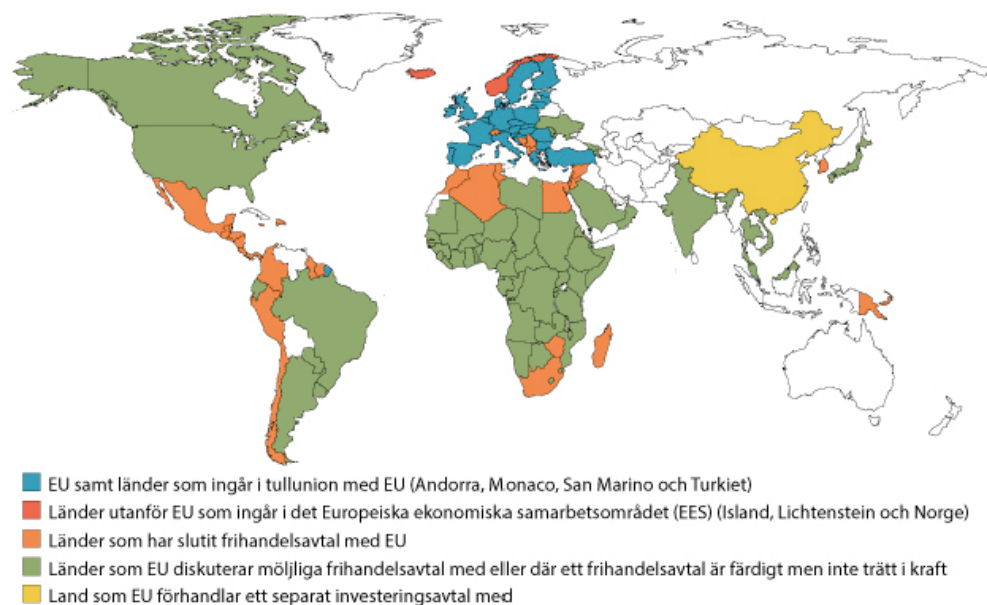
¹⁵ ”Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA – TTIP”, kommerskollegium.se

Sedan 2011 när frihandelsavtalet mellan EU och Sydkorea trädde i kraft exporterar Frankrike 30 gånger så mycket järnvägsteknik. Tack vare samma avtal exporterar Polen 23 gånger så mycket luftkonditioneringsteknik. Det är effekter som är välbehövliga i Europa.¹⁶

90 procent av världens efterfrågan av varor och tjänster kommer om 10–15 år genereras på marknaden utanför EU:s gränser och det är viktigt för EU att öppna upp för dessa marknader. Frihandelsavtal gör det möjligt.¹⁷

EU har idag över 20 handelsavtal och förhandlar även om nya regionala handelsavtal med USA, Japan, Kanada, Indien, Malaysia, Vietnam, Thailand, Marocko och MERCOSUR (Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay). EU förhandlar även med ett flertal länder i Afrika och Stillahavsregionen. Precis som med TTIP är syftet med dessa avtal att skapa nya djupgående frihandelsavtal för att skapa nya affärsmöjligheter för europeiska företag. De behandlar, precis som TTIP, avveckling av tullar, indirekta handelshinder, investeringar och offentlig upphandling. Avtalen ska, precis som TTIP, säkerställa en öppen, stabil och förutsägbar juridisk miljö.¹⁸ Varför just TTIP bland alla avtal blivit så uppmärksammat och kritiserat är, som sagt, oklart.

Figur 2. EU:s frihandelsavtal*

* ekonomifakta.se

¹⁶ "TTIP bidrar, utan att hota miljö och hälsa", svd.se

¹⁷ "EU:s frihandelsavtal förenklar handeln", kommerskollegium.se

¹⁸ "Agreements", europa.eu

6. Vad innebär TTIP i praktiken?

För att lättare förstå vad handelshinder i praktiken innebär och hur avtalet skulle kunna underlätta för handeln kommer här några konkreta exempel att lyftas fram. Den vanligast förekommande kritiken kommer även tas upp och bemötas.

6.1 Handelsmönster

Handelshinder är mer kontraproduktiva idag än tidigare och det är viktigt att ha en grundläggande förståelse om hur dagens handelsmönster ser ut för att förstå varför.

Likväl som marknaden är global är produktionen global. Stora delar av en produkts värde skapas utomlands innan det skeppas ut från Sverige och registreras i vår exportstatistik. Det vill säga – mycket av vår export är egentligen import. 2005 hade hela 40 procent av förädlingsvärdet i svensk export tillförts produkterna i andra länder innan de exporterades från Sverige. Med dagens handelsmönster innebär alltså tull på import att de varor som produceras inhemskt blir dyrare och mindre konkurrenskraftiga eftersom kostnaden för insatsvarorna stiger.¹⁹

”Även låga tullavgifter kan innebära en avsevärd skillnad för de enskilda företagen”, säger Per Anders Lorentzon på Sydsvenska Industri- och handelskammaren.

Ett exempel är Svalson i Öjebyn där de säljer eldrivna skjutluckor för bland annat restauranger och balkonger. De exporterar till USA via Kanada för att undvika tullkostnaderna. Kostnaderna skulle annars ligga på åtta procent och det är mer än vad transporten kostar. Tullprocedurerna skulle också kunna innebära flera veckors fördröjning av leveransen.²⁰

6.2 Debatten om ISDS

Syftet med tvistlösningsmekanismen Investor State Dispute Settlement (ISDS) är att skapa ett stabilt, förutsägbart och rättssäkert klimat för internationella investeringar. Tanken är att utländska investerare ska skyddas från expropriation.²¹ Kritikerna hävdar dock att ISDS är ett hot mot demokratin och kommer att inskränka staters rätt att lagstifta om hälsa, säkerhet och miljö.²² Sveriges rätt att lagstifta påverkas inte av avtalet. I avtalet diskuteras även ”right to regulate”, det vill säga staters rätt att kunna stifta lag och fatta beslut utan att riskera att behöva betala skadestånd till en följd av ett brott mot ett ingånget avtal. Åtgärder som syftar till att skydda allmän hälsa och miljö är exempelvis inte att betrakta som expropriation.²³

¹⁹ ”Made in Sweden till 60 procent”, ekonomifakta.se

²⁰ ”Små företag på en stor marknad”, svensktvarningsliv.se

²¹ ”Frågor och svar om ett eventuellt investeringsskyddsavtal i TTIP”, kommerskollegium.se

²² ”ISDS är ett hot mot demokratiska beslut”, svd.se

²³ ”Frågor och svar om ett eventuellt investeringsskyddsavtal i TTIP”, kommerskollegium.se

En vanlig missuppfattning om avtalet är att det skulle gynna de stora företagen mest. Kritiker väljer att prata om stora och multinationella företag med en negativ ton i samband med debatter om avtalet. Det är främst små- och medelstora företag som vill se att avtalet träder i kraft så snabbt som möjligt. Tvistelösningen används framför allt av små och medelstora företag.²⁴ Stora företag har ofta resurser för att anpassa sin produktion till olika regelverk. Det är de mindre företagen som stängs ute. De är också de som är mindre benägna att satsa om det inte finns ett starkt skydd för investeringar.²⁵

I över 3 200 investeringsavtal världen över ingår en tvistelösningsmekanism.²⁶ Varför det denna gång sägs hota möjligheten till att lagstifta om högre miljökrav eller skyddsregler är oförståeligt. Europa är den del av världen som har tecknat absolut flest avtal med ISDS mekanismen och samtidigt har EU tuffaste reglerna för miljöskydd och folkhälsa.²⁷

6.3 Debatten om sänkta miljökrav och skyddsregler

Kritiker menar att harmonisering av regler kommer att leda till nedmontering av europeiska miljökrav, konsumentskydd och djurskydd.²⁸ Ironiskt nog finns samma argument på andra sidan Atlanten. Amerikanerna är minst lika rädda för europeiska varor som ska nedmontera deras skydd. I Europa finns en panik över klordoppade kycklingar. I USA finns en stor folklig rädsla för vår opastöriserade ost och europeiskt nötkött.

I denna diskussion är det väldigt viktigt att förstå att harmonisering av regler inte betyder sänkta krav. Det tål att sägas igen: Harmonisering betyder inte sänkta krav! När det gäller EU och USA så matchar våra standarder i allra största utsträckning men våra normer och regler för att testa dem är olika. Det kan kosta mycket – speciellt för de små företagen. Syftet med TTIP är att underlätta för handel mellan parterna – inte att urholka miljökrav och skyddsregler.²⁹

Per Linde på Linde Metallteknik i Helsingborg nämner i intervjun ett konkret exempel kring problemet med olika normer. De tillverkar tryckkärl som exporteras till USA. På grund av bristande samordning var de tidigare tvungna att göra tester både inom EU och USA. Inte för att den ena standarden på tester är bättre än den andra, utan för att de är olika. Nu har reglerna kring testerna harmoniserats. EU accepterar testresultat från USA och tvärtom. Det här är ett exempel som tydligt visar den potential som finns med frihandelsavtalet.

Några fler konkreta exempel på osmarra krav som gör handeln svårare är att bilar måste krocktestas två gånger på grund av skilda detaljkrav. De godkänns som säkra i EU men måste genomgå nya tester i USA innan de säljs där. Godkännandeprocessen för nya läkemedel är i stora delar också dubblerad. Gemensamma märkningsbestämmelser för bildäck, enhetliga säkerhetsstandarder för leksaker är exempel på vad som kan uppnås med hjälp av TTIP.³⁰ Att godkänna varandras regler så att export till USA bara behöver möta de europeiska kraven skulle underlätta betydligt för handeln.³¹

²⁴ "Damberg överkörd om TTIP", Dagens Industri

²⁵ "TTIP bidrar till Sveriges och EU:s välbefinnande", regeringen.se

²⁶ "Frågor och svar om ett eventuellt investeringsavtal i TTIP", kommerskollegium.se

²⁷ "Damberg överkörd om TTIP", Dagens Industri

²⁸ "TTIP ger likriktade regleringar EU-USA", svd.se

²⁹ "About TTIP", europa.eu

³⁰ "Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA – TTIP", kommerskollegium.se

³¹ "About TTIP", europa.eu

EU och USA kan tillsammans fungera som en förebild genom att främja våra värderingar och höga standarder för arbetsrätt, hälso- och miljöskydd. TTIP är även ett tillfälle att jobba tillsammans för de ambitiösa målen som både EU och USA har. Miljö och hållbar utveckling är en viktig del av avtalet. TTIP kommer att underlätta handeln med förnybar energi och miljöteknik som solpaneler och vindkraftverk.³²

Det finns alltid fördelar och nackdelar med ett avtal men det handlar om att se på helheten och att se möjligheterna. Handeln idag är mer globaliserad än tidigare – det gäller att hänga med. TTIP handlar om en förhandling – det handlar om att ge och ta. Att exempelvis underlätta för offentlig upphandling skulle såklart innebära att amerikanska företag kan konkurrera med våra företag här men det innebär ju också att våra europeiska företag kan konkurrera i USA. Det är svårt att slå sig in på marknaden i USA och de svenska företagen tvekar om de inte känner att de har nog stora resurser. Sverige är exportberoende och därför är allt som kan underlätta för ökad export positivt. Ska man titta på helheten så gynnar handelsavtalet EU.³³

³² "TTIP bidrar, utan att skada miljö och hälsa", svd.se

³³ Per Anders Lorentzon, Sydsvenska handelskammaren

7. Några röster från skånska företag

7.1 Linde Metallteknik Helsingborg

Linde Metallteknik i Helsingborg är en familjeägd företagsgrupp med verksamhet inom mekanisk tillverkning, materialhantering och elektroteknik. Den familjeägda företagsgruppen har sitt ursprung i en smidesverkstad som grundades av Gunnar Linde 1944. Hans son Per Linde blev civilingenjör 1971 och var VD fram till 2009. Idag är han senior advisor.

Företaget tillverkar stål- och maskindelar med inriktning på specialsvetsning. En viktig kund är järnvägsindustrin och många järnvägsbolag i Europa är slutkunder. De har cirka 60 anställda och en omsättning på 70 miljoner kronor. Linde tillverkar utrustning för rökgasrensning åt Alstoms dotterbolag i USA. Höganäs är en annan kund som Linde samarbetar med för att tillverka pulvervärmare för användning i USA.

Det största problemet, säger Per, är de hårda reglerna om produktansvar. Pulvervärmarna som de exporterar innehåller slangar med 150 grader het olja. Slangarna kan gå sönder om utrustningen inte hanteras korrekt, vilket fordrar komplicerade skrivningar om hur pulvervärmare ska hanteras. Om de skulle gå sönder riskerar Linde Metallteknik att behöva betala stora skadestånd och därför måste de teckna väldigt dyra försäkringar. Det är en väldigt stor kostnad som vi måste ta som däremot amerikanska företag som exporterar till oss inte måste ta, säger Per. Han tror att frågan om produktansvar kommer vara en stor sten i förhandlingarna. Det är en stor skillnad idag och den är inte rimlig, säger Per.

Om tullarna blev mindre skulle det vara en stor fördel. Linde Metallteknik skulle bli mer attraktiva jämfört med bolag från andra länder utan avtal och det skulle bli lättare att konkurrera med amerikanska bolag. Produkterna som görs på Linde Metallteknik är relativt lätta att kopiera vilket gör tullarna till en stor konkurrensnackdel.

Handelsavtal är aldrig någon nackdel när man bedriver handel, säger Per. Jobb uppstår när det finns möjlighet att exportera och att utöka verksamheten snarare än att agera protektionistiskt.

7.2 Proppfull fabrik i Höör

Har du köpt öronproppar på ICA eller hos något av apoteken någon gång? Förmodligen kom de från Swedsafes fabrik i Höör.

Swedsafe är världens femte största öronproppstillverkare – över 1,2 miljarder öronproppar har tillverkats i Höör sedan 2005. Målet, säger Vd och grundare Göran Berg, är att vara världens tredje största tillverkare av öronproppar inom 10 år.

Göran Berg jobbade som affärsområdeschef på franskägda Bilsom, med verksamhet i Billesholm och Höör, en av världens då ledande tillverkare av hörselskydd när beskedet om nedläggning av den svenska produktionen kom. Koncernledningen bestämde sig för att

flytta den svenska produktionen utomlands. Göran blev chockad av nedläggningen. Han fick höra att svenskar var lata – I Sverige arbetar man för lite och får för mycket betalt.

Göran ville motbevisa dem. Göran bestämde sig för att bli bäst på det svåraste. Det är svårast att tillverka öronproppar av hög kvalitet i skumplast. Det krävs en komplicerad kemisk process för att jäsa upp ett skum som ser bra ut, dämpar bra och som inte trycker. Han visste att om han lyckades med det så fanns en tillräckligt stor marknad. Det som är svårast att tillverka är också svårast att kopiera. Vi satsar på att tillverka unika produkter med högsta kvalitet, säger Göran.

Efter nedläggningen av Bilsom arbetade Göran som konsult samtidigt som han planerade en egen verksamhet. Tillsammans med Jörgen Håkansson startade han Swedsafe 2004. Idag har de 18 heltidsanställda i Höör och vanligtvis omkring 20 stycken anställda i Tyringe där de jobbar med montering och förpackning. 2014 omsatte de 50,1 miljoner kronor och i år räknar Göran Berg med att sälja för omkring 55 miljoner kronor.

Det är nödvändigt för Swedsafe att vara konkurrenskraftiga på en global marknad. 94 procent av Swedsafes försäljning går på export varav 10 procent till USA. Som det ser ut i dagsläget så är det väldigt mycket lättare att exportera till EU än till USA. Tullhandlingarna till USA är mer omfattande. Det förekommer mer administration kring den exporten och det blir såklart en extra kostnad.

I just USA råder en enorm prispress på marknaden och lägre kostnader vid export, exempelvis lägre tullar skulle bidra till att göra Swedsafe än mer konkurrenskraftiga på den amerikanska marknaden. Det är aldrig någon nackdel att handelshinder blir mindre, säger Göran.

7.3 Världsledande Tetra Pak

Skånska Tetra Pak grundades i Lund 1952 av Ruben Rausing och är idag världsledande inom process och förpackningslösningar för livsmedel. Det är ett familjeägt företag som tillverkar maskiner och material för kartongförpackningar för mjölk, juice och andra flytande livsmedel.

Den första maskinen för tetraederformade förpackningar levererades till Lundaortens mejeriförening i september 1952. Idag är Tetra Pak ett globalt företag med verksamhet i över 170 länder och med över 23 000 anställda. 178 412 miljoner Tetra Pak förpackningar levererades i världen 2013.

Tetra Pak tillverkar bland annat maskiner för process och förpackningslösningar för livsmedel som exporteras till USA. De säljer till kaffeproducenter, juiceproducenter och mejerier bland andra. Utrustningen måste uppfylla amerikanska krav för att de ska kunna säljas på den marknaden. Även Europeiska produktionslokaler för livsmedel måste följa amerikanska bestämmelser för att kunna sälja sina produkter till USA.

Harmonisering av regler och krav skulle möjliggöra förenkling av handeln. Om samma regler gällde på båda sidor Atlanten skulle det såklart underlätta, säger Jens Mogard, Key Account Director för Norden på Tetra Pak.

Det är en kostnad för företag att sätta sig in i olika regelverk. Som det ser ut idag måste man sätta sig in i de europeiska såväl som de amerikanska eftersom de skiljer sig åt. Varje nytt regelverk är en helt ny värld, säger Jens. Det finns exempelvis olika kylkrav för olika länder och olika länder tillåter olika färgämnen. Det kan handla om sådana till synes banala saker som vad som får kallas mjölk i vissa länder. Om man vill vara korrekt så ska man i Sverige kalla mjölk för mjölkdryck om den är laktosfri för att nämna ett exempel.

Företag skulle vinna tid och pengar om regler och krav var harmoniserade. Det skulle framför allt underlätta för den lilla livsmedelsproducenten om samma bestämmelser kring livsmedel gällde på båda sidor Atlanten. Mindre handelshinder innebär en större marknad helt enkelt, säger Jens.

7.4 T-kartor i Kristianstad

Det var på 1980-talet som Sten Ravhed, geografilärare och orienterare startade T-kartor i Kristianstad. För att finansiera orienteringsklubben började Sten tillsammans med några orienterare i klubben, som studerade programmering i Lund, utveckla ett digitalt system för att rita kartor. De ritade till en början kartor till Gula sidorna i telefonkatalogen. Idag levererar företaget kartor globalt. Idag har T-kartor 160 anställda i sex länder varav 40 på kontoret i Kristianstad.

En av företagets kunder är Transport for London som har satsat på att placera ut kartor i stadsmiljön som ska göra det lättare för cyklister och gående att hitta rätt. Runt om i staden står pelare med kartor om information i närområdet – det är T-kartors kartor. T-kartor ansvarar sedan år 2000 för tunnelbane- och bussinfosystemen. Londonprojektet gjorde att de också fick ansvaret för New York. Systemet i New York går också ut på att allmänheten lättare ska kunna navigera i stadsmiljön. Det är lätt förvillande att komma upp och orientera sig vid exempelvis en tunnelbanestation. Då möts man av en stolpe med en karta över närområdet och olika cykelstationer.

T-kartor hjälper inte bara människor att hitta rätt i världens storstäder. De levererar även tjänster och data till exempelvis det norska civila flyget, norska försvaret och amerikanska kartmyndigheten National Intelligence Agency.

Det var med hjälp av kontakter som T-kartor kunde komma in på den amerikanska marknaden. Utan kontakterna med ett amerikanskt bolag hade det varit avsevärt mycket svårare för T-kartor att slå sig in i USA. I år har T-kartor funnits i USA i 8 år. Det tog ungefär 3 år att bli säkerhetsgodkända för att få jobba för kartmyndigheten i USA och det är ändå relativt kort tid för att vara USA, säger Erik Körling, VD Global Sales. Vi kan jämföra med Norge där det bara tog ett år.

Något som är knepigt idag är arbetskraftens rörlighet. Det är krångligt för oss att jobba där men inte för dem att jobba här, säger Erik. Man kan i princip inte få visum till USA om man inte besitter en unik kompetens. Det tog två år för T-kartor att få arbetsvisum för en kollega som nu jobbar med deras system på plats i USA. Då är det ändå en av killarna som var med och byggde upp motsvarande system i London.

8. Sammanfattning

Sverige exporterar varje månad varor och tjänster för enorma summor. Sverige är exportberoende, idag mer än någonsin. När TTIP-avtalet träder i kraft kommer europeiska och svenska företag att kunna dra fördel av lägre tullar och harmoniserade krav och regler. En ökad export innebär att våra företag kan växa och skapa fler jobb.

I Europa får vi höra att klordoppade kycklingar kommer att ligga på hyllorna i våra matbutiker om avtalet går igenom. I USA hör de samma argument men då handlar det istället om att till varje pris stänga ute europeiska galna kosjukan från deras matbutiker. Till skillnad mot vad kritikerna hävdar kommer avtalet inte urholka europeiska miljökrav. Det kommer leda till att bilar, leksaker och läkemedel inte behöver testas två gånger för att bedömas som säkra.

Vidare får vi höra i debatten att avtalet kommer att leda till att storföretag får rätt att stämma stater för demokratiskt fattade beslut. Den omtvistade ISDS används, till skillnad, mot vad kritikerna vill hävda framför allt av små- och medelstora företag. Stora företag har ofta resurser att investera och sälja på andra marknader utan frihandelsavtal – det har däremot inte de små.

Av de företag som tillfrågats för denna rapport är alla positiva till handelsavtalet. Företagen kommer bland annat slippa betala onödiga försäkringskostnader, extra administrativa kostnader och de kommer slippa tillverka och testa produkter efter två olika regelverk.

Efter intervjuer med företagare kan det konstateras att företagsamma människor inte ser problem utan de ser lösningar. Många företag väljer ofta att lösa de problem som de möter med handelshinder genom att flytta en del av produktionen till marknaden de vill nå. För att nå marknaden i USA förläggs ofta en del av produktionen till Kanada eller USA för att undvika tullar och andra handelshinder. Det är förvånande att inte alla krafter vill jobba för att svenska företag ska kunna exportera mer, växa och anställa fler här på hemmaplan.

När kritiken mot avtalet ofta är direkt felaktig och EU har förhandlat och förhandlar i skrivandets stund om en rad andra frihandelsavtal kan ingen annan slutsats dras än att kritiken mot TTIP bottnar till mångt och mycket i en kritik mot frihandel och en kritik mot USA.

9. Vanliga frågor om frihandelsavtal

Hela detta kapitel är hämtat från EU-kommissionens hemsida om TTIP-avtalet¹

Vad är TTIP-avtalet?

Det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar, TTIP, är ett handels- och investeringsavtal som EU håller på att förhandla fram med Förenta staterna.

Tullar, byråkrati och restriktioner på investeringar på båda sidor av Atlanten kan göra det svårt att köpa och sälja varor och tjänster på andra sidan. Att undanröja dessa hinder för handeln mellan EU och Förenta staterna skulle stimulera tillväxten, skapa arbetstillfällen och medföra ökad valfrihet och lägre priser för konsumenterna.

Hur kommer TTIP-avtalet att fungera?

TTIP-avtalet skulle avskaffa tullar, minska byråkratin och minska hindren för investeringar. Detta skulle göra det lättare för EU:s företag – stora som små – att exportera varor och tjänster till USA. Det skulle också göra det lättare för dem att investera på andra sidan Atlanten. Och naturligtvis skulle detsamma gälla för amerikanska företag som vill exportera till eller investera i Europa.

Detta skulle vara bra för Europas ekonomi och bidra till att skapa nya arbetstillfällen. Redan idag är 30 miljoner arbetstillfällen i EU beroende av export och amerikanska företag sysselsätter 3,5 miljoner människor i EU.

TTIP-avtalet skulle föra EU:s och USA:s standarder och förordningar närmare varandra, utan att försämra konsument-, hälso- eller miljönormer. Företagen skulle inte längre behöva tillverka olika varor för EU:s och Förenta staternas marknader, vilket skulle göra det lättare för dem att sänka sina kostnader. Konsumenterna gynnas av lägre priser och ett större urval av produkter, väl vetandes att de samtidigt uppfyller högsta möjliga säkerhetsnormer.

Vilket mervärde kan avtalet medföra?

TTIP-avtalet skulle främja handeln i tider av fortsatt ekonomisk kris. Detta innebär fler affärsmöjligheter, ökad tillväxt och fler arbetstillfällen. Lägre priser, ett bredare urval av produkter att välja bland tillsammans med förtroende för att produkter och tjänster från andra sidan Atlanten motsvarar de högsta säkerhetsnormerna skulle också bidra till välstånd för mer än 800 miljoner av EU:s och Förenta staternas medborgare.

Varför är öppnare handel gynnsamt för människor i hela EU?

EU är en av världens mest öppna ekonomier. Öppen handel stärker vår ekonomi, skapar arbetstillfällen, ger oss större valfrihet och köpkraft som konsumenter och hjälper våra företag att konkurrera utomlands. Vi arbetar hårt för att se till att alla i EU gynnas ännu mer av fri handel och globalisering.

¹ http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/about-ttip/questions-and-answers/index_sv.htm

Liksom på alla andra områden i våra liv kan öppen handel påverka var och en av oss på olika sätt. Vi arbetar med EU-länderna, Europaparlamentet och det civila samhället för att identifiera eventuella negativa effekter på ett tidigt stadium i processen. Detta kommer att hjälpa oss att hantera dem och vidta eventuella åtgärder för att uppväga negativa effekter.

Hur kommer TTIP att påverka resten av världen?

TTIP-avtalet skulle inte bara öka handeln och inkomster inom EU och USA utan också i resten av världen. En oberoende studie visar att avtalet skulle kunna öka våra handelspartners produktion med nästan 100 miljarder euro.² Ökad tillväxt i EU och Förenta staterna skulle öka efterfrågan på export av råvaror, komponenter och färdiga produkter från andra länder.

En harmonisering av EU:s och Förenta staternas standarder och föreskrifter skulle innebära att exportörer i andra länder endast behövde rätta sig efter en enda uppsättning regler istället för två. Detta skulle göra det lättare för dem att exportera och förbättra deras ekonomi.

En harmonisering av EU:s och Förenta staternas standarder och föreskrifter skulle också lägga grunden för höga globala standarder, vilket ger både konsumenter och företag fördelar

Kommer TTIP att stå över EU:s lagar?

Nej. TTIP-avtalet kommer inte ha företräde framför, upphäva eller ändra EU:s lagstiftning. EU:s 28 medlemsländer och Europaparlamentet måste godkänna alla ändringar av EU:s lagar eller föreskrifter som förs i syfte att liberalisera handeln.

Hur kommer TTIP-avtalet att upprätthålla EU:s stränga normer för att skydda människor och miljön?

I EU-lagstiftningen finns strikta normer för att skydda, bland annat människors liv och hälsa, djurs hälsa och välbefinnande, miljön och konsumenter.

Oberoende tillsynsmyndigheter i EU bistår regeringarna med råd om hur stränga dessa normer ska vara, på grundval av de senaste vetenskapliga rönen. Partnerskapsavtalet kommer att slå vakt om dessa standarder och regeringarnas rätt att i framtiden hålla dem så strikta som de önskar.

Kommer TTIP-avtalet att öppna EU:s marknad för hormonbehandlat nötkött från Förenta staterna?

Nej, hormonbehandlat kött är förbjudet i EU. Detta kommer inte att förändras genom TTIP-avtalet. Stränga EU-bestämmelser som syftar till att skydda människors liv och hälsa, djurhälsa och djurskydd eller miljö och konsumenter kommer inte att ändras på grund av TTIP-avtalet.

² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf

Kommer TTIP-avtalet att tvinga EU-länderna att privatisera offentliga tjänster som hälso- och sjukvård samt utbildning?

Nej. Varken avtalet eller EU:s övriga handelsavtal ålägger länderna att avreglera, liberalisera eller privatisera offentliga tjänster på nationell eller lokal nivå. Här ingår folkhälsa, allmän utbildning, kollektivtrafik, uppsamling, rening, försörjning samt förvaltning av vatten. I sina handelsavtal understryker EU alltid sitt åtagande att skydda allmännyttiga tjänster på alla myndighetsnivåer, även på lokal nivå. Alla beslut om att liberalisera, avreglera eller privatisera sådana tjänster åligger helt nationella regeringar och lokala myndigheter. Handelsavtal ändrar inte på det. TTIP-avtalet ändrar inte på det.

Inte heller kommer TTIP att kräva att EU:s regeringar eller den offentliga hälso- och sjukvården kontrakterar ut sina tjänster. Vissa EU-länder har valt att tillåta företag från länder utanför EU att tillhandahålla privat utbildning och hälso- och sjukvård. Andra gör det inte. Detta är helt och hållet ett val av de nationella regeringarna.

Om en medlemsstat beslutar att åternationalisera en tjänst som en tidigare regering har privatiserat eller lämnat till ett privat företag, så är de fria att göra detta. Naturligtvis måste staten följa de egna nationella lagarna och EU-lagen – exempelvis genom att betala ersättning för expropriation. Men TTIP-avtalet kommer inte att låta amerikanska företag stämma staten för utebliven vinst.

Varför kräver TTIP-avtalet – ett avtal mellan högt utvecklade ekonomier – regler för investerarskydd?

Investeringar står i centrum för EU:s ekonomi. De skapar tillväxt och sysselsättning och är en viktig drivkraft för handeln. Att inkludera investeringar i TTIP-avtalet kan innebära att nya investeringsmöjligheter och att både EU och Förenta staterna blir mer attraktiva för investeringar, lika villkor för EU:s investeringar i USA – för närvarande är företag från EU-länder som har ingått bilaterala investeringsavtal med USA bättre skyddade än företag från EU-länder utan sådana avtal. Det kommer också innebära grundläggande bestämmelser om investeringskydd. Detta är viktigt för att skapa ett företagsklimat som främjar hållbar tillväxt och sysselsättning. Det kommer leda till en reform av det nuvarande systemet för investeringskydd för att göra det mer balanserat och för att skydda regeringarnas rätt att reglera i allmänhetens intresse.

Referenser

Muntliga intervjuer:

Erik Körling, T-kartor, Kristianstad

Göran Berg, VD Swedsafe, Höör

Jens Mogard, Marknadschef Norden för Tetra Pak Lund

Per Linde, Senior Advisor Linde Metallteknik, Helsingborg

Per Anders Lorentzon, Sydsvenska Industri- och Handelskamar

Digitala källor:

Carl Schlyter och Jonas Sjöstedt, ”ISDS är ett hot mot demokratiska beslut”, Svenska Dagbladet, 10 april 2015, Tillgänglig: <http://www.svd.se/isds-ar-ett-hot-mot-demokratiska-beslut> (hämtad 2016-05-13)

Cecilia Malmström, ”TTIP bidrar, utan att hota miljö och hälsa”, Svenska Dagbladet, 6 december 2014, Tillgänglig: <http://www.svd.se/ttip-bidrar-utan-att-hota-miljo-och-halsa> (hämtad 2016-05-13)

Christofer Fjellner, ”Damberg överkörd om TTIP”, Dagens Industri, 23 april 2015, Tillgänglig: <http://www.di.se/artiklar/2015/4/23/debatt-damberg-overkord-om-ttip/> (hämtad 2016-05-13)

Erik Sjöberg och Arnim Von Rudiger, ”TTIP ger likriktade regleringar EU-USA”, Svenska Dagbladet, 28 november 2014, Tillgänglig: <http://www.svd.se/ttip-ger-likriktade-regleringar-euusa> (hämtad 2016-05-13)

Ekonomifakta, ”Made in Sweden till 60 procent”, Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2012/Mars/Made-in-Sweden-till-60-procent/>, 2012, (hämtad 2016-05-13)

Ekonomifakta, ”TTIP”, Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Ekonomi/Frihandel/TTIP/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Ekonomifakta, ”Världshandelns utveckling”, Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Ekonomi/Frihandel/varldshandelns-utveckling/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Ekonomifakta, ”Överdriver vi exportens betydelse?”, Tillgänglig: <http://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2015/Februari/Overdriver-vi-exportens-betydelse/>, 2015, (hämtad 2016-05-13)

Europeiska kommissionen, ”About TTIP”, Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/about-ttip/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Europeiska kommissionen, ”Agreements”, Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/agreements/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Europeiska kommissionen ”Om TTIP – Bakgrund, fördelar, problem. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/about-ttip/questions-and-answers/index_sv.htm, 2015, (hämtad 2016-05-14)

Johanna Ekström och Max Byström ”Frihandelsavtalet en konfliktlinje i EU”, Svenska Dagbladet, 8 maj 2014, Tillgänglig: <http://www.svd.se/frihandelsavtalet-en-konfliktlinje-i-eu> (hämtad 2016-05-14)

Kommerskollegium, ”Förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och USA – TTIP”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/publikationer/Faktablad/Forhandlingarna-om-ett-frihandelsavtal-mellan-EU-och-USA---TTIP/>, 2014, (hämtad 2016-05-13)

Kommerskollegium, ”EU:s frihandelsavtal förenklar handeln”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/verksamhetsomraden/Handelspolitik/Forhandlingar/EUs-frihandelsavtal-ny/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Kommerskollegium, ”Globala Handelsmönster”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/publikationer/2009/skriftserien/rapport-2009-5-globala-handelsmonster.pdf>, 2009, (hämtad 2016-05-13)

Kommerskollegium, ”Frågor och svar om ett eventuellt investeringsskyddsavtal i TTIP”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/Documents/dokumentarkiv/Verksamhetsomr%C3%A5den/Handelspolitik/F%C3%B6rhandlingar/EUs%20frihandelsavtal/fragor-och%20svar-om-ett-eventuellt-investeringsskyddsavtal-i-TTIP.pdf>, 2015, (hämtad 2016-05-13)

Kommerskollegium, ”WTO, Doharundan och framtiden för det multilaterala handelssystemet”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/publikationer/Rapporter/2013/WTO-Doharundan-och-framtiden-for-det-multilaterala-handelssystemet/>, 2013, (hämtad 2016-05-13)

Kommerskollegium, ”USA – det transatlantiska handels- och investeringspartnerskapsavtalet (TTIP)”, Tillgänglig: <http://www.kommers.se/verksamhetsomraden/Handelspolitik/Forhandlingar/EUs-frihandelsavtal-ny/Pagaende-forhandlingar1/USA/>, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Malin Björck, ”Debatt: TTIP – frälsning eller angrepp?”, Sveriges Radio, 15 april 2014, Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1637&artikel=5851226> (hämtad 2016-05-13)

Regeringskansliet, ”Vad är TTIP”, Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/artiklar/2015/03/vad-ar-ttip/>, 2016, hämtad (2016-05-13)

Regeringskansliet, ”TTIP bidrar till Sveriges och EU:s välstånd”, Tillgänglig: http://www.regeringen.se/debattartiklar/2015/10/TTIP_bidrar_till_Sveriges_och_EUs_valstand/, 2015, (hämtad 2016-05-14)

Region Skåne, ”Stärk konkurrenskraften och öka exporten”, Tillgänglig: <http://redit.skane.com/sites/default/files/media/document/exportkompetens.pdf>, 2015 (hämtad 2016-05-13)

Svenskt Näringsliv, ”Risk för nattfrost trots vårsol”, Tillgänglig: http://www.svensktnaringsliv.se/regioner/malmo/risk-for-nattfrost-trots-varsol_645191.html, 2016, (hämtad 2016-05-13)

Svenskt Näringsliv, ”Små företag på en stor marknad”, Tillgänglig: http://www.svensktnaringsliv.se/material/rapporter/sma-foretag-pa-en-stor-marknad-hur-ett-frihandelsavtal-mellan-eu_607718.html, 2015, (hämtad 2016-05-13)

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00